

LINDÉNIN VAATTEISSA VAI UUTEEN KAAPUUN PUKEUTUNEENA?

PUKEUTUNUT VAI PUKEISSA?

Eva Lindén puolustaa artikkeleissaan »Pukeutunut vai pukeissa?» ja »Paikallissija-attribuutista» (1963 [Virittäjä 1954]) paikallissijailmausten käyttöä tilanilmauksen tehtävässä. Kielenhuolto oli juurinnut passiivin 2. partisiipin predikatiivista käyttöä, koska suomen passiivin merkitysrakenne edellyttää tekijäksi »persoonallisen olennon». Attribuutti-ilmaus *hyvin puettu nainen* edellyttää siis indefiniittistä persoonaa partisiipin ilmaiseman teon suorittajaksi. Kielenhuolto onkin onnistunut kitkemään passiivin 2. partisiipin persoonattoman käytön, koska se ei saa kielitajussa tukea kategorian muista käytöistä (vrt. Shore 1986). Lindén nosti ongelmaksi sen, mitä suositella passiivirakenteen tilalle.

Lindénin havaintojen mukaan vastineena suosittiin läheisintä rakenteellista vaihtoehtoa aktiivin 2. partisiippiä, esim. *hyvin pukeutunut nainen*. Hän kuitenkin arvostelee myös tätä käyttöä. Ensinnäkin partisiippiin liittyvä adverbi tulkitaan ensisijaisemmin partisiipin ilmaiseman tekemisen tavan ilmaukseksi. Lindén lähtee siis siitä, että partisiippi on verbin liittomuoto sellaisissa predikatiivinomaisesti käytetyissä tapauksissa kuin *Nainen on hyvin ~ huolellisesti pukeutunut*. Ruotsin vastaavan ilmauksen *Hon var väl klädd* mallin mukainen predikatiivinen käyttö ilmaisee tilaa. Tilanilmauskäytössä suomen partisiippi on Lindénin mukaan tullut tehtävään, jota sillä ei aikaisemmin ole ollut. Hän olettaa, ettei tuohon merkitykseen olisi tultu ilman ruotsin välitystä. Tätäkin käyttöä Lindén siis pitää vieraan mallin mukaisena ja siksi torjuttavana.

Vanhastaan on todettu, että »suomi käyttää mielellään adverbialia siinä, missä ruotsi partisiippiä predikatiivina». Lindén (1963: 20) viittaa Canneliniin (1898: 45–46) ja hänen esimerkistöönsä. Supisuomalainen tilanilmaus on siis paikallissijailmaus *Hän oli hyvissä pukeissa, hyvässä puvussa, hyvässä vaatteessa, hyvissä vaatteissa*. Monikko on Lindénin mukaan sikäli täsmällisempi, ettei se rajaa merkityksen alaa suppeammaksi kuin

ruotsin *väl klädd* — merkitys kattaa siis kaiken vaatetuksen eikä vain pukua. Paikallissijailmauksen käyttöä suosittaa myös E. A. Saarimaa (1947: 246). Lindén kuitenkin toteaa, että suosituksesta huolimatta ilmaustyyppiä käytetään verraten vähän. Siihen voi vaikuttaa ilmauksen partisiippia arkisempi tyyllisyys. Hän etsii paikallissijailmauksen syrjinnälle myös muita syitä.

Lindén epäilee yhdeksi syyksi paikallissijailmauksen vierontaan sitä, että kielenhuolto on osin pyrkinyt rajaamaan sen käytön liian ahtaasti. Esimerkiksi Saarimaa (1947: 212) oli torjuvalla kannalla sellaisiin käyttöihin nähden kuin *Sinne ei sovi mennä hansikkais-
sa*. Kettunen (1949: 192) on kuitenkin osoittanut tällaisenkin käytön vanhaksi.

Lindén (1963: 23) vertailee adverbiaalin käyttöä nominativus absolutus -rakenteeseen ja toteaa: »Tarkasteltavana olevan, pukimia ilmaisevan inessiivin etuna on mielestäni pidettävä sitä, että se merkitykseltään on lähellä subjektin ja predikaatin yhteisiä määrittäjä ja siksi voi hyvin esiintyä rinnan nominativus absolutuksen kanssa.» Tältä perustalta hän puolustaa myös paikallissija-attribuutin käyttöä: »Ei sellaisesta adverbiaalista, joka määrittää lauseen subjektia tai objektia, ole askel pitkä attribuuttiin.» (Mts. 26–27.) Hän kiinnittää huomiota myös siihen, että adverbiaali esiintyy muidenkin kuin *olla*-verbin yhteydessä. Se voi myös esiintyä liikeverbin edellyttämän paikanilmauksen asemesta: *Köyhyyttänsä köyhä verassa käy*. Lindén puolustaa paikallissijailmauksen laajaa käyttöä eri lauseasemissa. Hän epäilee, että kun kielenhuolto on karsinut attribuuttikäyttöä vieraan mallin mukaisena, se on tahtomattaan ehkäissyt koko paikallissijaisen olotilanilmaustyyppin käyttöä, koska ilmauksen eri lauseasemat eivät eroa selvästi toisistaan.

VANHAA, UUTTA, LAINATTUA VAI KIERRÄTETTYÄ?

Pyrin seuraavaksi asettamaan Lindénin esiin nostamaa kysymystä paikallissijaisen olotilanilmauksen esiintymisehdoista niihin kehyksiin ja näkökulmiin, jotka nykyinen kielentutkimus virittää. Esittelen kolme näkökohtaa: 1) partisiipin asema tilanilmauksena kieliopillistumisen näkökulmasta, 2) mielikuvaisuus ilmausvaihtoehtojen syntaktis-semanttisten valintojen säätelijänä ja 3) paikallissijaisen olotilanilmauksen esiintymäympäristöt korpuksen valossa. Tämä kirjoitus on pikemminkin tutkimusongelman asettelu kuin vastausten hakemista. Sellaisenaankin se antanee aiheen pohtia kielentutkimuksen ikuisuuskysymystä »edistyykö kielitiede» (vrt. Esa Itkonen 1991). Karttuuko kielentutkimuksellinen tieto, parantuvatko menetelmät ja asettavatko teoriat yksittäisen kielenilmiön sellaiseen laajempaan kehykseen, jossa tutkimusongelmille löytyy myös vastauksia? Auttavatko nämä vastaukset ymmärtämään kieltä kokonaisvaltaisena järjestelmänä ja suhteuttamaan kieliä toisiinsa? Vai onko kielentutkimus pikemminkin spiraali, jossa kukin sukupolvi esittää samat kysymykset oman aikansa termein?

KIELIOPILLISTUMISPOLULLA PERFECTISTÄ TILANILMAUKSEKSI

Perinteinen kielenhuollon näkökulma on ollut puristinen asenne »oma vastaan vieras». Siinä missä vieras vaikutte on tunnistettu, on sitä oltu kitkemässä ja korvaamassa omapohjaisella ilmauksella. Lainasanatutkimus on kuitenkin osoittanut, että myös suomen kielen

▷

historia on ollut vuosituhansia tiiviitä kielikontakteja, jotka ovat omalta osaltaan pikkuhiljaa mullistaneet kielen rakennetta ja sanastoa. Jo Lauri Hakulinen (1979: 484–485) totesi käännöslainavaikutteista, että suomen kieli on hengeltään indoeurooppalaistunut osaksi länsieurooppalaista kulttuuria. Lindénkin viittaa hienovaraisesti siihen, ettei ole aina helppoa erottaa omaa vieraasta. Liian intomielinen vieraan karsinta uhkaa näin myös ominta omaa. Tämä kanta on voittanut myös kielenhuollossa. Kielikontaktien tutkimuksella on sen sijaan vielä paljon löydettävää erityisesti merkitys- ja vuorovaikutusrakenteen osalta varsinkin suomen ja ruotsin vuosisataisen yhteiselon jäljistä (vrt. esim. Hakulinen ja Saari 1995). On siis syytä kysyä, onko partisiipin perfektin tilanilmauskäyttökään niin vierasta kuin Lindénistä näyttää, ja toisaalta, näkyvätkö myös omassa paikallissija-ilmaustyyppissä vuosisataisen kielikontaktin jäljet.

Historiallis-vertailevan kielentutkimuksen perinteestä on ponnistanut uuteen kukoistukseensa viimeisten kymmenen vuoden aikana kieliopillistumisteoria, joka etsii kieliopillisten morfeemien ja konstruktoiden diakronisen kehityksen lainalaisuuksia (ks. Bybee 1985, Bybee ym. 1994, Bybee ja Dahl 1989, Dahl 1985, Heine ym. 1991, Hopper ja Traugott 1993, Traugott ja Heine 1991). Sen piirissä on kirjattu säännönmukaisuudeksi vanhastaan merkityksenmuutoksissa todettu tendenssi konkreettisesta abstraktiseen: mahdollisesti jopa kaiken abstraktin kieliopillisen käsitteistyksen lähtökohtina ovat konkreettiset sijainnin, ihmisruumiin orientaation ja ihmisen toiminnan tarjoamat hahmotukset. Kieliopillisten morfeemien ja konstruktoiden lähtökohtina ovat lekseemit ja konkreettiset konstruktioskeemat. Esimerkiksi sijainnin skeema on yleinen tilanilmausten, progressiivin ja imperfektiivin lähdeskeema (Bybee ym. 1994: 127–129). Muutosten ketjuja leksikaalisista lähteistä yhä abstraktisemmiksi kieliopin yksiköiksi kutsutaan kieliopillistumispoluiksi. Yhtä tällaista polkua toteuttaa paikallissijailmaus, jolle on sijainnin merkityksen lisäksi kehittynyt olotilanilmauskäyttöä kuten esim. *pukeissa*.

Yksi maailman kielissä yleisesti tilanilmaukseen johtava polku käy perfektissä tapahtuneesta muutoksesta muutoksen lopputilaan ja edelleen puhtaaksi tilanilmaukseksi (Bybee ym. 1994: 77). Suomen partisiipin perfekti on jossain vaiheessa tuolla tiellä. Tästä kehitysmahdollisuudesta kertoo myös se laajasti eurooppalaisissa kielissä pätevä määritelmä, että perfekti ilmentää relevanssia puhehetken kannalta (ks. esim. Bybee ym. 1994: 54; Comrie 1985: 52–65; vrt. Dahl 1985: 133; Hakulinen ja Karlsson 1979: 248; Langacker 1991: 211–212; vrt. Larjavaara 1990: 224). On mahdollista, että suomen partisiipin perfektin kehitys on seurausta kielikontakteista, mutta kieliopillistumisen tutkimus laajentaa näkökulmaa (vrt. Schlachter 1980). Muutoksen siemen piilee itse perfektin merkitysrakenteessa, jos kerran kyse on yleisestä tendenssistä maailman kielissä.

Kieliopillistumisteoria korostaa sitä, että kukin kieliopillinen yksikkö, grammi, on omassa diakronisessa vaiheessaan omalla kieliopillistumispolullaan. Tietyissä kielen synkronisessa vaiheessa eri grammit voivat siten kilpailla samasta käsitteistyksen alasta. Kieliopillistumisteoria ei sitoudu vahvaan strukturalismiin, joka etsii yksikön arvoa sen oppositiosuhteista muihin yksiköihin. Pikemminkin se olettaa, että kukin grammi kantaa substantiaalista merkityksiperintöä leksikaalisesta lähteestään ja konkreettisesta konstruktioskeemastaan. Tuo merkityksiperintö määrää kulloistenkin käyttöjen alaa. Näin nähtynä kielessä voi siis olla yhtä aikaa kaksi »yhtä hyvää» tilanilmausta. Todennäköistä on kuitenkin, että niiden välille kehittyy erikoistumista siten, että niiden käyttöjen profiilit poikkeavat toisistaan. Yleensä nuorempi grammi leviää sisällökkäämpiin tehtäviin ja voi työntää

vanhan tieltään periferiaan, jolloin vanhasta grammista voi tulla donitsikategoria vailla prototyypisintä ydintä (Dahl 1995). Joissakin tapauksissa käytöt voivat kuitenkin lantea päällekkäin. Suomen tilanilmausten kirjo kattaa myös muita ilmaustyyppisiä, kuten tilaverbit ja 3. infinitiivin inessiivin, joten tilanilmausten keskinäisiä suhteita pitäisi tarkastella laajemmin. Tilanilmauksilla on jo morfosyntaktisina konstruktioina eriytyneet tehtävät. Ne kilpailevat samasta käsitteistyksen alasta korkeintaan pienessä osassa käyttöaluettaan.

Seuraava askel pohdittaessa partisiipin kohtaloa olisi kartoittaa sen käyttöjen profiili ja verrata sitä paikallissijaisten olotilanilmausten vastaavaan. Synkroninen polysemian kartoitus voi jo sinällään antaa vihjeitä myös vaiheesta, jossa grammi on kieliopillistumispolullaan. Seppänen (tulossa) osoittaa suomen perfektin käytöistä keskusteluaireistossa, että relevanssi puhehetken kannalta saa hienosyisempiä tulkintoja kuin kieliopillistumistutkimuksissa mainitut merkitykset. Perfektillä on sellaisia nykyhetken jatkuvan tilan implikaatioita, ettei muutoksen lopputila vaikuta eristyneeltä merkitykseltä suhteessa sen muihin käyttöihin.

Kieliopillistumismuutokset voivat edetä leksemeittäin ja merkitysryhmittäin. Suomen murteiden muoto-opin arkiston kokoelmien perusteella vaikuttaa siltä, että predikatiivisella partisiipilla on vakiintunutta tilanilmauskäyttöä silloin, kun verbi ilmaisee ratkaisevaa tilanmuutosta (tyyppiä *hän on jo kuollut, väsynyt, jalat ovat ajettuneet*). Vain muutamit toiminnalliset verbit ovat vakiintuneet tilanilmauskäyttöön (*hän on eronnut, rip-pikoulun käynyt, itseoppinut*). Poikkeuksellista *pukeutunut*-partisiipin predikatiivisessa käytössä on siis vartaloverbin toiminnallisuus. Lopputilan ilmauksiksi on näköjään vakiintunut sellaisia toimintaverbin partisiippeja, joissa toiminta johtaa roolinomaiseen sosiaaliseen tilaan ja itse toiminta on stereotyyppisesti hahmotettua eikä sen tarkempi luonne ole kiinnostuksen kohteena. Pukeutuminen sopii tähän sarjaan. *pukeutunut*-partisiippi ei kuitenkaan esiinny kokoelmassa (signumissa 762), mikä voi olla merkki sen nuoruudesta ja yleis- tai kirjakielisyydestä sekä lainavaikutteista.

MIELIKUVAISUUS TILANILMAUSTEN TAUSTANA

Lindénin (1963: 26) argumentointi muistuttaa mielikuvaisuuden ideaa, kun hän suosittelee esimerkkiin 1 partisiipin sijalle inessiiviä *purppuraviitassa*, koska »se ilmaisee pukua kiinnittämättä huomiota pukeutumiseen».

1. Viittaa tässä yhteydessä vain Kristus Getsemanessa -tauluun, jossa Vapahtaja *purppuraviittaaan pukeutuneena* ja vihreä sädekehä pään ympärillä erotuu siniseltä taustalta (L. Wennevirta, US, 22.6.52).

Tunnistamme monimorfeemisen ilmauksen osat ja niiden merkitys on mukana konstruktion tulkinnassa silloinkin, kun se ei ole osiensa summa. Kun osat antavat panoksensa kokonaismerkitykseen, puhutaan motivaatiosta (vrt. Erkki Itkonen 1966: 350); kognitiivisen kielentutkimuksen termistössä puhutaan analysoitavuudesta silloin, kun osien merkitys voidaan tunnistaa riippumatta siitä, missä määrin ne kannattavat kokonaismerkitystä

(Langacker 1988: 79). Kognitiivisessa semantiikassa ilmauksen merkitysrakenne kuvataan mielikuvaisuutena, johon päästään mm. motivoituneisuuden ja analysoitavuuden kautta. Ideana on, että jokainen kieliopin konstruktio hahmottaa kuvaamansa asiointilan toisista poikkeavalla tavalla.

Kun partisiipin vartalona on muutosverbi, tämä tuo merkityksensä sen merkitystaustaksi silloinkin, kun partisiippi tulkitaan tilanilmakseksi. Partisiipin *pukeutunut* merkitystaustana on siis pukeutumisen toiminta silloinkin, kun sen merkityshahmoksi tulkitaan vain muutoksen lopputila. Asusteen nimeävä paikallissijailmaus taas profiloit pelkän asusteen ilman pukeutumisen välitöntä korosteista merkitystaustaa.

Ongelmallisempi on paikallissijailmaus *pukeissa*. Sen vartalona on toimintaverbi *pukea*. Verbistä vartaloa etäännyttää suomen adverbeille tyypillinen *-i*-tunnus, jolla on yhteys monikon tunnukseen. *-i:n* voi tulkita eräänlaiseksi adverbien tunnuksiksi, nominien produktiivisesta taivutusparadigmasta irtaantumisen merkiksi (vrt. Tuomikoski 1973: 204). Sellaisena se voi merkityksen tasolla edustaa abstraktimpaa hahmotusta eräänlaisena tilanilmauksen yleismerkkinä. Ongelmallista on kuitenkin se, että paikallissijaiset olotilanilmaukset ovat enimmäkseen kiteytymiä, joihin on vakiintunut joko *-i*:llinen tai *-i:tön* asu — tai samasta vartalosta käytetään kumpaakin. Göran Karlsson (1957, 1960) on osoittanut, että *-i*:llisten muotojen lähtökohdat ovat konkreettisesti monikollisuudessa, vaikka monikon käyttö on ennustamatonta nykykielen kannalta. *pukeissa*-monikossakin voi siis nähdä asusteiden ja niiden pukemistoimien useuden, mutta selvemmin se toteuttaa *-ei*-vartaloisten paikallissijailmausten skeemaa ja kuuluu siten myös merkitykseltään abstrakteihin paikallissijaisiin olotilanilmauksiin.

Mielikuvaisuuden kannalta ongelmana on, miksi *pukeissa* olisi parempi vaatetuksen tilan ilmaus kuin *pukeutunut* — kummankin vartalona kun on pukemistoimintaa ilmaiseva verbi. Äskeisen perusteella vastauksen voisi tiivistää siten, että *pukeissa* kuuluu paikallissijaiseen tilanilmaustyyppiin, joten pukemistoiminta ja sen agenttiivisuuspiirteet eivät aktivoitu sen merkitystaustaksi yhtä korosteisesti kuin tilanmuutosverbin partisiipissa. Mielikuvaisuus toteutuu kuitenkin osana lausekonstruktiota ja korosteisuuseroihin vaikuttaa lisäksi laajempikin konteksti. Siksi mielikuvaisuutta on syytä tarkastella suhteessa ilmauksen tyypillisiin konteksteihin.

KONTEKSTIN KERTOMAA

AINEISTO APUNA

Yleistettävyyden rajoituksia unohtamatta korpuksista saa intuition täydennykseksi tuntu-
maa ilmausten kontekstuaalisista käytöistä ja niiden tendensseistä. Poimin Suomen Kuvalehden vuoden 1987 vuosikerran (sk87) atk-korpuksesta pukeutuneena olon ilmauksia vertaillakseni niitä Lindénin havaintoihin ja suosituksiin. Kuvalehti edustaa kirjoitetun asiaproosan rekistereitä reportaaseista pakinoihin ja pääkirjoitustyyliin (rekisterien rajamisen ongelmista ks. esim. Biber 1995).

Aineistosta voi todeta, ettei Lindénin suositus ole mennyt läpi. Partisiippi *pukeutunut* on edelleenkin suosittu vaatetuksen kuvailun ilmaus.

2. a. »Hän on hoikka ja aina *hyvin pukeutunut*», kirjoittaa Mainichi Daily News selostaessaan menestyksekkäitä japanilaisia naisia koskenutta tutkimusta.
b. Suurin osa oli 30–50-vuotiaita, ja hyvin harva oli *pukeutunut liituraitaan*.
3. »Ainakin marraskuun puoliväliin menee», sanoo Pauli Koskenmäki, kesäkuumalla *keltaiseen kumipukuun pukeutunut*, ja sahaa katutiiliä vettä suihkuttavalla sirkelillä.

Aineistossa oli vain yksi *pukeissa* ja sekin vakiintuneessa konneksiossa *täysissä pukeissa*:

4. Pienet tytöt, joista jotkut eivät näyttäneet kuutta tai seitsemää vuotta vanhemmilta, kaivoivat *täysissä pukeissa* liejua ja savea kuopista ja kantoivat sitä koreissa päänsä päällä tiiliuuneihin.

Partisiippi *pukeutunut* saa määritteikseen myös sellaisia vaatetuksen nimityksiä kuin *puku* (esim. 3) ja *vaate* (esim. 5), joiden ilmaisuun Lindén suositti vartalon paikallissijailmausta.

5. Tällä matkalla kohtasin usein toisia, *mustiin vaatteisiin pukeutuneita* isiä ja veljiä, joiden kasvoja en pimeydessä ollenkaan erottanut.
6. Sisälle tuli *kesäasuihin pukeutuneita* naisia, jotka puhuivat kovalla äänellä ruotsia keskenään.
7. *Nahkapuseroon ja lenkkareihin pukeutunutta* salkutonta nelikymppistä miestä onnisti ensimmäisenä.

Valtaosa partisiipeista (16 esiintymää 26:sta) on attribuuttiasemassa, jossa paikallissijailmaus sijoittuisi pääsanana jälkeen. Etuattribuutti on suomen kielessä yleisempi kuin appositio tai paikallissija-attribuutti, jota kielenhuolto on lisäksi kehottanut välttämään. Attribuutin asema vaikuttaa myös informaationkulkuun. Tällaisten seikkojen osuutta kielellisissä valinnoissa on kuitenkin vaikea osoittaa.

Partisiipilla on aineistossani vain sellaista käyttöä, jossa merkityskehykseen sopii tulokinta, että vaatetuksen tila on vaatetuksen kantajan itse kontrolloiman, oman aktiivisen toiminnan tulos. Partisiippi sopii paikallissijailmausta paremmin implikoimaan sitä, että vaatetus on kantajansa harkitun imagonrakentamisen tulosta. Tämän vuoksi esimerkin 1 partisiippi ei tunnu sopivan kontekstin kirjoittamaan tilannekehykseen. Usein pukeutumistoiminnalla ei kuitenkaan aineistoni esimerkeissä ole erityistä relevanssia, joten vastaava vaatetuksen nimityksen paikallissijailmaus olisi käypä vaihtoehto. Osassa tällaisista tapauksista pääsanana muiden määritteiden sijoittuminen olisi informaationkulun kannalta hankalaa. Etenkään relatiivilauseetta ei voi sijoittaa jälkiattribuutin perään silloin, kun sen korrelaattina on pääsana (esimerkit 5–6).

Kuitenkin myös vartalossaan vaatetuksen tai sen osan nimeäviä paikallissijailmauksia esiintyy sk87-aineistossa. Poimin aineistosta ne ilmaukset, jotka Lindén artikkelissaan mainitsee. Vaille esiintymää jäivät *kasukassa*, *silkissä*, *saappaassa*, *virussa*, *ryysyissä*, *verassa*, *hameessa*, *hameissa*, *hansikkaisissa*, *esiliinassa*, *sovassa*, *sovissa*, *simseteissä* ja *viitassa*. Osa näistä on toki käypiä ja toistuvia nykykielessäkin, esimerkiksi *kulkea ryyssyissä* on vakiintunut kollokaatio. Osassa vartalosana nimeää vanhanaikaisen tai muuten harvoin käytetyn pukineen, jolloin osumien harvinaisuus selittyy kulttuurikontekstista ja

sen muutoksista. Aineisto on aina vain pieni otos kielenkäytöstä, joten sen perusteella ei voi sanoa, mitä ilmauksia ei käytetä.

Lindénin mainitsemat ilmaukset eivät ole ainoita pukeutuneena olon ja vaatetuksen tilasta käytettyjä. Myös *pukeutua*-verbin finiittimuotoja käytetään habituaalisesti kuvaamaan tyypillistä vaatetusta pikemmin kuin pukeutumistoimintaa (esim. 8). Partisiippi esiintyy lisäksi myös essiivimuotoisena — tosin vain kerran sk87-aineistossa. Esimerkissä 9 essiivi sopii samalla ilmentämään pukeutumisella viestittävää sosiaalista roolia, jolla on ajallisesti rajallinen luonne — uskonnolliseen tilaisuuteen osallistujan pukeutumista. Näin sen käytön voi tulkita suhteessa essiivin yleismerkitykseen (vrt. Helasvuo 1990: 204–219).

8. a. Hän *pukeutuu sarkapukuun ja saappaisiin* ja kieltää sukupuoliyhteyden pelkän nautinnon vuoksi.
b. Hän *pukeutui sarkavaatteisiin ja saappaisiin*, koska 'ei ole oikeutta paremmin pukeutua niin kauan kuin maailmassa on niin köyhiä'.
9. Kello 23 hän on *puhtaisiin vaatteisiin pukeutuneena* äitinsä vieressä moskeijan takaosassa naisten parvessa, nuori pää huivin peittämänä kumartuneena rukoukseen, johon muezzinin huuto on kutsunut.

Arkityylinen vaatetuksen kuvaus on *päällä*-adposition käyttö (esim. 10a–c). Sitä on käytetty myös puhekieltä jäljittelevässä lainauksessa (10c).

10. a. Kun Champs Elyseesillä melkein Riemukaaren alla kävelee vastaan *aito kemijärveläinen Torstai-vaate* ilmielävän ranskalaisen *päällä*, voi vain kuvitella, miltä tämä euroraitti näytti presidentti Koiviston vierailun aikana, kun siniristiliput hulmusivat molemmin puolin.
b. Näillä miehillä on *liituraitapuvut päällä*, kravatti suorassa ja kädessä radiopuhelin.
c. Rahaa menee lisäksi treenikamppeisiin ja muihin vaatteisiin ja muodikkaus on tärkeää: »On siistiä pitää *päällä vähän erilaisia kamoja* ettei aina samoissa kuleta.»

Myös ylätyylisempi variantti *yllä* esiintyy kymmenkunta kertaa aineistossa pukeutumista kuvaamassa. Valintaa eri ilmausvaihtoehtojen välillä voi pitää tyyliseikkana tai tottumuksena. Kognitiivisen semantiikan näkökulma ohjaa kuitenkin etsimään eroja eri konstruktioiden mielikuvaisuudesta, niiden merkitysrakenteesta. Edellä olevat esimerkit osoittavat, että mainitut ilmausvaihtoehdot voivat saada samantyyppisiä määritteitä. Suuret atk-aineistot mahdollistavat kuitenkin myös sen tarkastelun, onko ilmausvaihtoehtojen välillä kontekstuaalisten tendenssien eroja. Ilmausten välinen ero saattaakin piillä kontekstuaalisten käyttöjen painottumisessa (vrt. Geeraerts 1988, Persson 1990). Tässä ei ole tilaisuutta esittää tilastollista analyysia ilmausten konteksteista eikä se näin pienestä otoksesta olisikaan riittävän edustava. Sen sijaan esittelen lyhyesti aineistossa esiintyviä kontekstityyppejä ja eri ilmausten jakaantumista niiden kesken.

Keskityn ilmauksiin, jotka kuvaavat vaatetuksen kantajan (X) ja hänen vaatteidensa (Y) relaatiota olotilana. Konstruktiot ovat tyyppiä *X on pukeutunut ~ pukeutuneena Y:hyn*¹, *X:llä on Y päällä(än) ~ yllä(än)*, *X on Y:ssä*, *X Y:ssä*. Ilmauksista käytetään myös — kuten

¹ En puutu tässä *pukeutua*-verbin muihin määritteisiin, joiden vaikutuksesta verbin tulkintaan ks. Orpana 1988: 76, 84–88.

Lindénkin mainitsee — nominativus absolutus -rakennetta *X kulkee Y päällä(än)* yms. Konstruktiot korostavat osanottajia eri tavoin. Korosteisimmassa subjektin asemassa on vaatteiden kantaja ilmauksissa, joissa asusteen nimitys on paikallissijassa. Myös *pukeutua*-verbin ja partisiipin määritteenä vaatetuksen nimitys on tulosijassa. Sen sijaan *päällä(än)* ja *yllä(än)* -ilmausten yhteydessä asuste on nominatiivissa ja siten omistus-rakenteen korosteisin jäsen. Nominativus absolutus -rakenteessa se on myös korosteinen jäsen, mutta koko rakenne liittyy taustarelaationa useimmiten subjektiin ja predikaattiin tavanilmauksen asemassa. *päällä(än)* ja *yllä(än)* -ilmauksissa korostuu asusteen ja sen kantajan relaatio sijaintisuhteena, verbissä harkittuna toimintana ja partisiipissa toiminnan tuloksena. Vartaloltaan asusteen nimeävässä paikallissijailmauksessa vaatetus hahmottuu kiintopisteinä, johon sen kantajan sijainti suhteutetaan. Pelkkä paikallissija ei spesifioi relaatiota samaan tapaan kuin vaihtoehtoiset rakenteet; sen sijaan asuste saa kantajansa sijaintitaustana kokonaisvaltaisemman roolin.

PUKEUTUMISEN ASTE

Koska pukeutuminen on kulttuurista ja muodin mukaan vaihtelevaa toimintaa, aktivoivat sen ilmaukset kulttuurisia kehyksiä, joiden tuntemista ilmausten täydellinen ymmärtäminen edellyttää ja joiden kirvoittuminen on niiden kontekstuaalisen käytön keskeinen funktio. Kulttuurisesti määräytyy muun muassa se, minkälaista pukeutumista pidetään sopivana missäkin tilanteessa. Pukeutuneena olon ilmauksissakin tilaa voidaan modifioida pukeutumisen astetta kuvaten. Tästä oli jo yllä esimerkkinä *täysissä pukeissa* (esim. 4). Ilmaus siis viittaa vaatetukseen kokonaisuutena niin kuin Lindén esittää.

Pukeutuneena olon skaala alkaa alastomuuden ääripäästä eikä sillä ole ehdotonta vastakaista ääripäätä. *täysissä pukeissa* edellyttää taustakseen norminmukaista pukeutumisen astetta, mutta tämän ilmauksen käytöllä voidaan myös implikoida pukeutumisen epäodotuksenmukaisuutta kuvattavassa kontekstikehyksessä. Samaa tapaan voidaan käyttää myös konnektiota *vaatteet päällä* (esim. 11). Modifioimaton yläkäsite tulkitaan tyypillisesti kanonisen vaatetuksen ilmaukseksi. Vaatteiden määrä voi kuitenkin vaihdella enemmän kuin edellisen ilmauksen tulkinnassa, jossa määritteen *täysi*-vartalo hahmottaa normin maksimaalisen täyttymisen. Erikoismerkitykset ovat yleensä ilmauskohtaisesti konventionaalistuneita. Partisiippi *pukeutunut* ei ole määritteettömänä konventionaalistunut attribuuttiasemaan, eikä sille ole myöskään konventionaalistunut pukeutumisen kanonista astetta ilmaisevia määritteitä. Määritteettömät *pukeissa*, *pukeutuneena* ja *on pukeutunut* hahmottavat riisutuneena olon vastakohdan samaan tapaan kuin *vaatteet päällä*. Sen sijaan asusteen nimeävä paikallissijailmaus ei määritteettömänä esiinny (*?Hän on vaatteissa*).

11. Sitä on harjoitettu *vaatteet päällä* ja pimeässä kuningatar Viktorian tyydytykseksi.

Kun vaatetuksen ilmaus on tavanilmauksen asemassa ja pääverbi kuvaa toimintaa, saa edellinen helposti funktionaalisia implikaatioita: se tulkitaan kontekstissaan relevantilla tavalla toiminnan tavan kuvaukseksi. Kun verbinä on muu kuin *olla*, hahmottuu siis korosteiseksi muunlainen relaatio kuin vaatetuksen tila, joka vastaavasti jää taustarelaation asemaan ja tulkitaan suhteessa pääverbiin.

▷

Asun kuvausta voidaan tarkentaa joko siten, että korostuu asun funktionaalinen tulkinta suhteessa kontekstin kirvoittamaan tilanteeseen, tai siten, että korostuu vaatetuksen kokonaisleima tai asuste kantajansa olemusta leimaavana. Tulkintaan vaikuttaa myös ilmauksen tekstuaalinen asema ja erityisesti se, onko puhe vaatteista, niiden kantajasta vai vaatetuksen luomasta imagosta.

Näiden painotusten välillä ei ole selvää rajaa, mutta eron voi myös kuvata konstruktion luonteen mukaan. Asun luonnehdinta on keskeistä *päällä(än)* ja *yllä(än)* -adpositioiden (esim. 12–13) käytössä. Vaatetuksen kokonaisleima korostuu paikallissijailmauksissa, joiden vartalosana nimeää kokonaisuuden. Kantajansa olemusta leimaava asuste on puolestaan yleensä asun osan nimeävä vartalo. Vastaavan eron voi tietysti myös tehdä *pukeutua*-verbin määritteiden välillä, mutta se ei korostu siten kuin eri paikallissijailmausten kesken.

12. Hänen syvä ja voimakas äänensä kaikui korvissamme, kun hän Kalevalan päivänä nousi korokkeelle pitämään aamuhartautta *upea kansallispuku päällään* tavanomaisen kapean mustan hameen asemasta.
13. Korpit tulevat huolehtimaan hänen raadostaan jos hullusti käy, mutta kaiken varalta hänellä on aina *punainen anorakki yllään*, ehkä etsijät löytävät.

Ilmauksia on modifioitu tavalla, joka tarkentaa vaatetuksen leimaa antavan ominaisuuden. Pelkkä modifioiva ilmauskin voi pragmaattisen ellipsin kautta edustaa asustetta (vrt. myös esim. 2b). Sen sijaan paikallissijailmauksen vartalosanoiksi on niistä konventionaalistunut vain pieni joukko. Nominatiivissa ja paikallissijaisena esiintyvä vaatetuksen nimitys ovat usein täydennysjakauksessa. Värien ja tekstiilien nimityksiä esiintyy paikallissijaisissa (*Hän on mustissa*) mutta ei nominatiivissa (*mustat yllä*), sen sijaan muunlainen stereotyyppinen modifioija käy nominatiivissa (esim. 14), mutta ei paikallissijassa (*?Hän on liiturationissa*).

14. *Liiturationia yllä* aamusta iltaan.

Raja asun funktionaalisen luonnehdinnan ja alakäsitteen, asusteen konventionaalisen nimityksen välillä on liukuva. Kun asusteen nimeäviä vartaloita käytetään sisäsijoissa, hahmottuu asuste kiintopisteeksi, johon asun kantaja suhteutetaan. Asun luonnehdinta voi palvella mm. henkilön tunnistamista. Kun asun luonnehdintaa käytetään erottamaan sen kantaja muista, esitetään asu samalla olemusta leimaavana.

15. Kuvassa Anna ja Aleksandra *pimpseissä olkihatuissaan*, taustalla Tatjana.

Yleisimmältä näyttää sk87-aineistossa sellainen paikallissijailmausten käyttö, jonka yhteydessä nimetään pukeutumista leimaava asuste. *asu ja puku* nimeävät kokonaisuuden, joka on olemukselle leimaa antava jo siksi, että se on hallitseva osa vaatetusta.

16. Mieleen muistivat sunnuntait, jolloin 10-lapsinen pappisperhe pakkautui Volkswagenin pikkubussiin ja isä *roolipuvussa*an kuljettajan paikalla vei

perheensä koti- tai lähipitäjän kirkkoon, missä hänellä sattui jumalanpalvelus milloinkin olemaan.

17. a. Kirjailija seisoi *tummassa pyhäpuvussa*, ruusukimppu sylissä muotokuvansa edustalla.
- b. Jokseenkin negatiivisen mielikuvan jätti jälkeensä Långbackan mielestä runoilija Jevtushenko, joka saapui toisen päivän foorumiin *punaisessa puvussa* laajan hovin ympäröimänä.
- c. Polkupyörällä, *housupuvussa* — tosin hän muutti housujen tilalle kyllä lähestyttäessä hameen, jottei säikyttäisi ihmisiä — Jenny Paulaharju polkea rymisytti korpimailla pyörällä tai tallusti jalan.

Myös yläkäsite *vaate* ja sen monikko voivat nimetä kokonaisuuden, mutta niiden määritteet painottuvat aineistossani edellisiä enemmän funktionaalisiin määritteisiin tai yleisluonteisia ominaisuuksia kuvaaviin adjektiiviveihin, jolloin merkityksessä korostuu asun luonnehdinta enemmän kuin kokonaisuuden leima. Monikolla on tässäkin tapauksessa distributiivista sävyä.

18. a. Älä koskaan lähde tunturiin yksin tai *keveissä vaatteissa*.
- b. *Kalliissa merkkivaatteissa* vellova massa hyvätuloisia juppeja, joilla on varaa panna viikossa sileäksi tuhansia markkoja vapaa-ajan viettoon.
- c. Miten kadullakin silmää hivelee, kun lapsia näkee *värikkäissä vaatteissa*, kaksivuotiaitakin *urheiluasuisissa* eikä vain *niissä iänikuisissa harmaissa ja mustissa*, jotka oli vanhempien vanhoista kokoon kursittu.

Määritteen luonteen ohella tulkinnan painottumiseen vaikuttaa ilmauksen lauseasema. Ilmaukset esiintyvät sekä adverbiaalina että paikallissija-attribuuttina, mutta attribuutti saa herkemmin olemusta leimaavan tulkinnan. Adverbiaaleista olemusta leimaava tulkinta painottuu asentoverbien ja liikeverbien määritteisiin. Niiden yhteydessä implikoituu usein — varsinkin modaalisten elementtien tuella — asun arvioiminen suhteessa siihen sosiaaliseen tilanteeseen, jossa oloa tai johon siirtymistä verbi määritteineen kuvaa. Kun paikallissijailmauksen vartalosana nimeää yksittäisen vaatekappaleen tai asun osan, esitetään se yleensä olemusta leimaavana kontekstin kirvoittamassa tilannekehityksessä.

19. Kun eroamme paksusta baarin isäntämiehestä ja kuljemme jonkin matkaa, hetken kuluttua hän kipittää *puukengissään* meidät uudelleen kiinni.
20. a. Perusmies kulkee yhä *housuissa ja pikkutakissa*.
- b. Sen kirkollisen harras ravintolasali ei kutsu puoleensa anorakkiinsa maatuvaa pihkaniskaa, mutta *turvallisessa klubitakissa ja helmenharmaissa housuissa* siellä on varma olo.
21. Uusi suuntaus on se, että urheilun porkkananviljelijät, sponsorit, ovat myös tulleet asettamaan ehtoja, joiden mukaan urheilijan on pakko ilmestyä tiettyinä hetkinä julkisuuden valokeilaan *tossufirman villapaidassa, rengasfirman lippalakissa* tai *jonkin muun voiteluliikkeen vetimissä*.

Kun asun nimitys ja sen modifiointi kirvoittaa jonkin sosiaaliseen roolin tulkinnan, on ilmauksella käyttöjä, joissa varsinaista pukeutuneena olon kehystä korosteisemmin aktivoituu kyseisen sosiaalisen roolin esittäminen. On tultu vaatetuksen ilmauksen ja muuntyypisen olotilanilmauksen vedenjakajalle:

▷

22. Näyttää siltä että *piispan kaavussa* kulkeva pankkiiri lietsoo luottavaisuutta myös finanssipireissä.

Metaforiseen merkitykseen on erikoistunut ainakin Lindénin mainitsema *X:n housuissa*, joka edustaa tilanteen arvioimista toisen asemasta käsin. Siihen on vakiintunut tilanteen jonkinasteisen epämiellyttävyyden konnotaatio (*mutta kyllä minä sinun housuissasi häpeäisin itseäni*). Metaforisessa käytössään pukeutumisen ilmaukset toteuttavat metaforaa MIELI RUUMIINA, jossa ihmisen ulkoista olemusta tulkitaan sosiaalisten ja sisäisempien tilojen indeksinä (vrt. Sweetser 1990: 28).

KONTEKSTUAALISTEN KÄYTTÖJEN TENDENSSEJÄ

Vaikka tilanilmauksia voikin käyttää toisiinsa vertautuvissa tehtävissä, viittaa jo näin pinnallinenkin tarkastelu siihen, että eri ilmauksilla on toisistaan poikkeava kontekstuaalisten käyttöjen kirjo ja niiden käytöt painottuvat eri tavoin. Käyttöjä motivoi ilmauksen vartalosanan ja kieliopillisen konstruktion luoma mielikuvaisuus. Lisäksi eri ilmaustyyppit vaihtelevat informaattiorakenteeltaan, mikä ohjaa niiden käyttöä osana tekstiä.

Partisiippia *pukeutunut* käytetään tyypillisimmin määritteitä saavana attribuuttina. Se tuo pukeutumistoiminnan lopputilan konstruktion merkitysrakenteeseen ja merkitystaustaksi itse pukeutumistoiminnan. Paikallissijailmauksen käyttö muun kuin *olla*-verbin määritteenä mahdollistaa vaatetuksen kuvaamisen lauserakenteen taustarelaationa, jolloin se tulkitaan funktionaalisesti eräänlaiseksi verbin tekemisen tavaksi. Modifioimattomina esiintyvät ilmaukset hahmottavat kanonisen vaatetuksen, jonka vastakohtiksi tulkitaan alastomuus tai normaalia vähäisempi vaatetus. Myös muutamat määritteet ovat konventionaalistuneet ilmaisemaan vaatetuksen astetta (*kaikki vaatteet päällä, täysissä pukeissa*). Deverbaali paikallissijailmaus *pukeissa* näyttää syrjäytyneen periferiaan pukeutumisen kanonisen asteen ilmaukseksi (esim. *täysissä pukeissa*).

Useimmiten vaatteiden nimitysten modifiointi tarkentaa asun kuvausta. Ilmauksilla voidaan luonnehtia asua funktionaalisesti tai esittää asu kantajansa olemusta leimaavana. Luonnehtivassa tehtävässä käytetään varsinkin yläkäsitteen *vaate* monikkoa (esim. *värikkäissä vaatteissa*) sekä *päällä* ja *yllä* -adpositioita. Jälkimmäisten yhteydessä kuvataan myös tyypillisesti tapaa, jolla vaatteet sijaitsevat kantajansa päällä (esim. *Takki suorastaan roikkui hänen päällään*). Olemusta leimaavana esitetään modifioidut kokonaisuuden nimitykset, mutta myös tarkentavia alakäsitteitä käytetään tähän tehtävään (esim. *housuissa ja pikkutakissa*). Juuri vartaloltaan asusteen nimeävän paikallissijailmauksen tulkitsee herkästi olemusta leimaavan asusteen kuvaukseksi ilmeisesti siksi, että se esittää asusteen varsin kokonaisvaltaisena kiintopisteenä suhteessa kantajaansa. Eri tulkintojen välillä ei kuitenkaan ole selvää eroa; painotuseroihin vaikuttaa myös tekstuaalinen ja lauseasema.

Yllä tarkastellut vaatetuksen eri ilmaustyyppit eivät esitä pelkästään olotilaa vaan korostavat sen eri puolia. Ne ovat konstruktion ja motivaation mukaan funktionaalisesti eriytyneitä. Mielikuvaisuuden kannalta eri käytöt vaikuttavat motivoituneilta. Kontekstuaalinen tarkastelu auttaa arvostamaan käyttöjen kirjoa. Sen pohjalta voi kritisoida sellaista kielenhuollollista asennoitumista, jonka mukaan tietyn käsitealueen ilmaisemiseen tulisi löytää vain yksi ensisijainen ilmauskeino. Olotila on abstrakti yläkäsite, joka on heterogeenisten ilmaisukeinojensa vuoksi pikemminkin kryptotyyppi kuin kielen ilmika-

tegoria. Olotilanilmaukset kaipaavat tarkempaa analyysia muun muassa sen selvittämiseksi, missä määrin olotilaa voi ylipäänsä pitää niin yhtenäisenä käsitealueena, että eri ilmaus-tyyppien voisi katsoa kilpailevan siitä. Näkemykset kielellisestä merkityksestä ovat monipuolistuneet sitten Lindénin päivien, mutta merkityksenkuvauksella on edelleen varaa kehittyä.²

LÄHTEET

- BIBER, DOUGLAS 1995: *Dimensions of register variation: a cross-linguistic comparison*. Cambridge University Press, Cambridge.
- BYBEE, JOAN 1985: *Morphology: A study of the relation between meaning and form*. Benjamins, Amsterdam.
- BYBEE, JOAN – DAHL, ÖSTEN 1989: The creation of tense and aspect systems in the languages of the world. – *Studies in Language* 13 s. 51–103.
- BYBEE, JOAN – PERKINS, REVERE – PAGLIUCA, WILLIAM 1994: *The evolution of grammar: Tense, aspect, and modality in the languages of the world*. The University of Chicago Press, Chicago.
- CANNELIN, KNUT 1898: Suomen partisipien alalta. – *Virittäjä* s. 45–46.
- COMRIE, BERNARD 1985: *Tense*. Cambridge University Press, Cambridge.
- DAHL, ÖSTEN 1985: *Tense and aspect systems*. Blackwell, Oxford.
- 1995: *Kieliopillistumiskurssin moniste*. Helsinki 15.–19.5.1995.
- GEERAERTS, DIRK 1988: Where does prototypicality come from? – Brygida Rudzka-Ostyn (toim.), *Topics in cognitive linguistics* s. 207–230. Benjamins, Amsterdam.
- HAKULINEN, AULI – KARLSSON, FRED 1979: *Nykysuomen lauseoppia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- HAKULINEN, AULI – SAARI, MIRJA 1995: *Temporaalisesta adverbista diskurssipartikkeliksi*. – *Virittäjä* 99 s. 481–500.
- HAKULINEN, LAURI 1979: *Suomen kielen rakenne ja kehitys*. Neljäs painos. Otava, Keuruu.
- HEINE, BERND – CLAUDI, ULRIKE – HÜNNEMEYER, FRIEDERIKE 1991: *Grammaticalization: A conceptual framework*. The University of Chicago Press, Chicago.
- HELASVUO, MARJA-LIISA 1990: Identifioiva kenttä. – Pentti Leino, Marja-Liisa Helasvuo, Petri Lauerma, Urpo Nikanne & Tiina Onikki (toim.), *Suomen paikallissijat konseptuaalisessa semantiikassa* s. 200–220. *Kieli* 5. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos, Helsinki.
- HOPPER, PAUL – TRAUOGOTT, ELIZABETH CLOSS 1993: *Grammaticalization*. Cambridge University Press, Cambridge.
- ITKONEN, ERKKI 1966: *Kieli ja sen tutkimus*. WSOY, Helsinki.
- ITKONEN, ESA 1991: *Universal history of linguistics*. India, China, Arabia, Europe. Benjamins, Amsterdam.

² Näkemykseni on muokkaantunut anonyymien kommentoijien huomautusten perusteella, mistä heille kiitokset.

- KARLSSON, GÖRAN 1957: Suomen kielen *nukuksissa* ja *hereillä* -tyyppiset paikallissija-adverbit. Vartaloltaan *-ksi-* (~ *-kse-*) ja *-ei-* ~ *-ee-* -loppuisia paikallissija-adverbeja koskeva tutkimuskoe. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 250. Turku.
- 1960: Numerustutkelmia. Kirjoituksia suomen kielen yksikön ja monikon käytöstä. Tietolipas 19. Forssa.
- KETTUNEN, LAURI 1949: Hyvää vapaata suomea. Ohjekirja suomen kielen käyttäjille. Gummerus, Jyväskylä.
- LANGACKER, RONALD 1988: A view of linguistic semantics. – Brygida Rudzka-Ostyn (toim.), *Topics in cognitive linguistics* s. 49–90. Benjamins, Amsterdam.
- 1991: *Foundations of cognitive grammar II: Descriptive application*. Stanford University Press, Stanford.
- LARJAVAARA, MATTI 1990: Suomen deiksis. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- LINDÉN, EEVA 1963: Omaa ja vierasta. Tietolipas 31. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- ORPANA, TERTTU 1988: Kuvaus vai kommentti: Tutkimus suomen kielen adjektiiviadverbien semanttisesta tulkinnasta. *Opera fennistica & linguistica* 2. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos, Tampere.
- PERSSON, GUNNAR 1990: *Meanings, models and metaphors: A study of lexical semantics in English*. Almqvist & Wiksell, Stockholm.
- SAARIMAA, E. A. 1947: *Kielenopas*. WSOY, Porvoo.
- SCHLACHTER, WOLFGANG 1980: Suomen tempusjärjestelmän reunamia. – *Virittäjä* 84 s. 7–24, 116–141.
- SEPPÄNEN, EEVA-LEENA (tulossa): Suomen perfektin merkityksistä keskusteluaineiston valossa. Käsikirjoitus.
- SHORE, SUSANNA 1986: Onko suomessa passiivia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- SWEETSER, EVE 1990: *From etymology to pragmatics*. Cambridge University Press, Cambridge.
- TRAUGOTT, ELIZABETH – HEINE, BERND 1991: *Approaches to grammaticalization*. 2 vols. Benjamins, Amsterdam.
- TUOMIKOSKI, RISTO 1973: Adjektiivin ja adverbien erosta. – *Virittäjä* 77 s. 199–213.

AINEISTOT

Muoto-opin arkiston kokoelmat. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
 Suomen Kuvalehti 1987 -tietokonekorpus. Helsingin yliopiston monikielisen kieliteknologian tutkimusyksikkö.

ALL DRESSED UP
— OR IN LINDÉN'S SHOES?

Eeva Lindén (1963 (1954)) recommended replacing the past participle *pukeutunut* 'clothed, dressed' by local case expressions (*pukeissa*, *vaatteissa* 'in clothes' etc.), because the use of the participle to express a state was, she claimed, a borrowing from Swedish and therefore to be avoided. The present article discusses the conditions governing the use of a local case to express a state, within the framework of modern linguistics. Three issues emerge: (1) the status of this use of the participle with respect to the process of grammaticalization; (2) imagery as a factor influencing semantotaxonomic variation; and (3) the contextual environment of local-case expressions of state, in the light of corpus studies. Underlying themes are the general approach to meaning at different periods, and the question of whether linguistics can be said to progress or not. An examination of the data shows that the different forms of expression are functionally differentiated according to grammatical construction and motivation. From the viewpoint of imagery, the various usages seem motivated. A study of the contextual conditions of occurrence gives rise to some criticism of the views held by some language-planners that only one primary form of expression should be used to express a particular concept. Expressions of state need a more detailed analysis. ■

Kirjoittajan osoite (address):

Suomen kielen laitos, PL 3, 00014 Helsingin yliopisto

Sähköposti: *Tiina.Onikki@helsinki.fi*